

УДК: 378.147.016:615.21.4:378.018.46

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНОЇ ФАРМАЦІЇ
ПРОВІЗОРАМ СЛУХАЧАМ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЗАГАЛЬНА ФАРМАЦІЯ»**

д. мед. н., Білай І. М., к. мед. н., Красько М. П., к. фарм. н., Демченко В. О., к. фарм. н. Остапенко А. О., Пашко О. Є.

Запорізький державний медичний університет, Україна, м. Запоріжжя

Викладання клінічної фармації на факультеті післядипломної освіти кваліфікації провізорів вимагає постійного вдосконалення освітнього процесу. Спеціалісти повинні покращувати свої знання з клінічної фармації через постійне створення нових лікарських засобів фармацевтичною наукою. В статті наведені дані щодо організації навчального процесу з клінічної фармації та приведені пропозиції щодо вдосконалення викладання даної дисципліни на факультеті післядипломної освіти.

Ключові слова: викладання клінічної фармації, передатестаційні курси підвищення кваліфікації, післядипломна освіта.

Белай И. М., Красько Н. П., Демченко В. О., Остапенко А. А., Пашко А. Е. Особенности преподавания клинической фармации провизорам слушателям курсов повышения квалификации по специальности «Общая фармация» / Запорожский государственный медицинский университет, Украина, г. Запорожье

Преподавание клинической фармации на факультете последипломного образования провизоров требует постоянного совершенствования образовательного процесса. Специалисты должны улучшать свои знания по клинической фармации через постоянное создание новых лекарственных средств фармацевтической наукой. В статье приведены сведения по организации учебного процесса по клинической фармации и приведены

предложения по совершенствованию преподавания данной дисциплины на факультете последипломного образования.

Ключевые слова: преподавание клинической фармации, предаттестационные курсы повышения квалификации, последипломное образование.

Bilay I. M., Krasko M. P., Demchenko V. O., Ostapenko A. O., Pashko O. E. Features teaching clinical to pharmacy pharmacists on training courses with a specialty "Pharmacy" / Zaporizhzhia State Medical University, Ukraine, Zaporizhzhia.

Teaching clinical pharmacy on postgraduate faculty to pharmacists requires constant improvement of the educational process. Professionals need to improve their knowledge of clinical pharmacy through the constant creation of new drugs by pharmaceutical science. The article provides information of the organization of clinical pharmacy educational process and provides suggestions for improving the teaching of this discipline on postgraduate faculty.

Keywords: teaching clinical pharmacy, pre-training extension courses, postgraduate education.

Ліки – це основний інструмент лікаря в рішенні важливого завдання щодо відновлення встановлення здоров'я пацієнта. Фармацевтична промисловість надає до використання лікареві все нові й нові назви препаратів та їх лікарських форм, розібратися в яких без консультації досвідченого провізора досить важко.

Провізору надається відповідна роль в оптимізації фармакотерапії. Орієнтування в низці проблем, вирішуваних лікарем при проведенні фармакотерапії, застосовує передумови щодо кваліфікованого розв'язання провізором важливих завдань підвищення її ефективності. Вивчення питань клінічної фармації дозволяє провізоріві проводити організацію лікарського забезпечення в залежності до особливостей обслуговуваного регіону

(структура захворюваності, віковий склад, епідеміологічна ситуація), попереджувати самолікування, якісно контролювати лікарську рецептуру на наявність несумісних прописів, предметно взаємодіяти з лікарями з питань адекватної заміни препаратів, вести якісну інформаційну роботу з урахуванням синдромів та симптомів захворювання, фармакодинаміки та фармакокінетики нових препаратів. Якісне вирішення цих завдань провізором сприяє підвищенню ефективності та безпеки фармакотерапії, що проводиться в закладах охорони здоров'я Лікарська терапія повинна бути не тільки мистецтвом, але й серйозною раціональною наукою. Лікарські засоби – досить небезпечні речовини. Вони корисні тільки в умілих руках. За даними ВООЗ, близько 10% госпіталізації пов'язано з неправильним призначенням ліків. Інколи несумісне, неправильне призначення ліків може стати причиною тяжких та навіть летальних ускладнень.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у спеціалісті – провізорі нового покоління, який володів би основами терапії та знаннями щодо сучасних лікарських препаратів, що дає можливість повного взаємопорозуміння при вирішенні різних питань, пов'язаних з фармакодинамічними та фармакогенетичними характеристиками лікарських препаратів. Цю проблему вирішує клінічна фармація.

Необхідно зазначити, що раціональне використання лікарських засобів на сьогодні є актуальною проблемою охорони здоров'я, що призводить до збереження здоров'я нації, збільшення тривалості життя населення та поліпшення якості життя хворих. Гарантувати пацієнту належну якість лікарняної допомоги можливо лише при об'єднанні зусиль лікаря та провізора. Для цього провізор повинен в повному обсязі володіти знаннями з клінічної фармації.

На початку 90-х років Всесвітня організація охорони здоров'я визначила стратегічний напрямок розвитку охорони здоров'я у всьому світі трьома словами: «спрямування на пацієнта».

Це положення зазначено в документах ВОЗ та є основою Програми дій з основних лікарських препаратів, затверджених Європейським Регіональним Бюро ВОЗ. У світлі цієї стратегії міняється роль провізора в системі хорони здоров'я. Основною метою його професіональної діяльності стає не скільки підвищення кількості та якості лікарських препаратів на ринку, стільки підвищення ефективності та безпеки лікарської терапії окремо взятого хворого - забезпечення кожного хворого якісною фармацевтичною опікою.

Клінічна фармація – інтегральна, прикладна наука, поєднання фармацевтичних та клінічних аспектів медицини, головним завданням якої є створення теоретичних основ і методологічних підходів раціонального застосування лікарських препаратів.

Система післядипломної підготовки – невід'ємна складова концепції безперервної фармацевтичної освіти, яка дозволяє ефективно використовувати досягнення науково-технічного прогресу в області фармації та інших галузях для підвищення рівня професійної підготовки, удосконалення знань, умінь, особистісних і професійних якостей фахівців фармації.

Передатестаційні цикли зі спеціальності «Загальна фармація» проводиться з метою визначення рівня теоретичної та практичної підготовки провізора відповідно до вимог кваліфікаційних характеристик другої, першої та вищої кваліфікаційної категорій. Метою передатестаційних циклів є також поглиблення професійних знань, умінь та навиків, ознайомлення з основними досягненнями у галузі фармації, надання допомоги провізорам у підготовці до атестації на кваліфікаційні категорії.

Мета клінічної фармації: підготовка спеціалістів-провізорів, котрі мають знання та практичні навички для проведення разом з лікарем роботи зі забезпечення раціональної лікарської терапії окремого хворого, які

володіють методологією вибору лікарських засобів та їх комбінацією, враховуючи індивідуальні особливості організму, клінічної форми, важкості захворювання та наявності супутньої патології для рекомендацій лікарям; які володіють методологією проведення сумісно з лікарем клінічних випробувань лікарських засобів.

Для виконання робочої програми з клінічної фармації в процесі навчання проводяться такі види занять: лекції, практичні заняття, семінари, а також передбачена самостійна робота слухачів.

Реалізація цих та інших завдань, які стоять перед курсом клінічної фармації, дозволяє провізорам-слухачам курсів підвищення кваліфікації засвоїти науково обґрунтовані принципи застосування медикаментів, які сприятимуть усуненню недостатньої компетенції провізорів в області фармакотерапії, а також підвищить ефективність терапії і зменшить ризик, пов'язаний з комплексним використанням лікарських засобів. Крім того, подібна підготовка фахівців повинна передбачати їх активну участь у створенні нових та удосконаленні традиційних схем фармакотерапії.

Для виявлення рівня знань і навиків слухачів передбачено такі види контролю: оцінка базових знань, етапний контроль та заключний іспит. Для базового та заключного іспиту використовують комп'ютерну атестаційну програму, затверджену МОЗ України.

Слухачам, які успішно склали іспит, видається свідоцтво - встановленого зразка з рекомендацією про присвоєння відповідної кваліфікаційної категорії.

Таким чином, постановка навчального процесу відповідає вимогам вищої школи. Кожне практичне заняття і лекція супроводжуються використанням сучасних досягнень експериментальної та клінічної медицини. Протягом майже двох десятиліть у викладанні цього цікавого предмета для студентів, інтернів та слухачів курсів підвищення кваліфікації виробилася доброзичлива вимогливість з об'єктивною оцінкою знань на

кожному занятті. Таким чином, враховуючи, що клінічна фармація – одна з швидко прогресуючих і динамічних галузей медицини, нам є над чим працювати й удосконалювати методи викладання, є що впроваджувати в практичну охорону здоров'я.

Література:

1. Білай І. М. Навчально-методичний посібник до практичних занять по клінічній фармації для провізорів-курсантів по спеціальності «Загальна фармація» / І. М. Білай. – Запоріжжя, 2015. – 186 с.
2. Зіменківський А. Б. Клінічний провізор в системі охорони здоров'я / А. Б. Зіменківський, Л. Є. Зарума // Вісник фармакології і фармації. – 2007. - №6. – с. 58-60.
3. Бабак О. Я. Клінічна фармакологія: підручник / О. Я. Бабак, О. М. Безугла, В. І. Волков // За ред. О. Я. Бабака, О. М. Білова, І. С. Чекмана. – К. : Медицина, 2008. – 768 с.
4. Лук'янчук В. Д. Введення до загальної фармакокінетики (навчальний посібник). – Луганськ: ВАТ «Луганська обласна лікарня». – 2004. – 108 с.
5. Фармакотерапія: підручник для студентів фармацевтичних факультетів / під ред. О. В. Крайдашенко, В. Р. Купновицької, І. М. Білая, І. М. Кліца, В. Р. Лизогуба. – Вінниця : Нова Книга, 2010. – 644 с.

References:

1. Bilai I.M. Navchalno-metodychnyi posibnyk do praktychnykh zaniat po klinichnii farmatsii dlia provizoriv-kursantiv po spetsialnosti «Zahalna farmatsiia» / I. M. Bilai. – Zaporizhzhia, 2015. – 186 s.
2. Zimenkivskyi A. B. Klinichnyi provizor v systemi okhorony zdorov`ya / A.B. Zimenkivskyi, L. Ye. Zaruma // Visnyk farmakolohii i farmatsii. – 2007. - #6. – s. 58-60.

3. Babak O. Ya. *Klinichna farmakolohiia : pidruchnyk* / O. Ya. Babak, O. M. Bezuhla, V. I. Volkov; za red. O. Ya. Babaka, O. M. Bilova, I. S. Chekmana. – K.: Medytsyna, 2008. – 768 s.
4. Lukianchuk V. D. *Vvedennia do zahalnoi farmakokinytyky (navchalnyi posibnyk)*. – Luhansk: VAT «Luhanska oblasna likarnia». – 2004. – 108 s.
5. *Farmakoterapiia : pidruchnyk dlia studentiv farm. fakultetiv* / pid red. O. V. Kraidashenko, V. R. Kupnovytskoi, I. M. Bilaia, I. M. Klyshcha, V. R. Lyzohuba. – Vinnytsia: Nova Knyha, 2010. – 644 s.